

Gardermoregionen – Utkast til felles saksframlegg (etter behandling i RU)

Forslag til felles vedtak i kommunene og Akershus fylkeskommune

1. Øvre Romerike Utvikling endrer navn til Gardermoregionen interkommunalt politisk råd fra 01.01.2019.
2. Det utarbeides en ny logo.
3. Forslag til samarbeidsavtale vedtas.
4. Forslag til nye vedtekter vedtas og gjøres gjeldende fra det tidspunkt ny kommunelov trer i kraft.
5. Kommunenes bidrag på 25,- kr per innbygger videreføres og fylkeskommunens bidrag videreføres.
6. Det utarbeides en næringsplan for Gardermoregionen i tett dialog med næringslivet.
7. Det utvikles en felles «app», Gardermoregionen, som inneholder relevant informasjon om regionen til innbyggere, næringsaktører og tilreisende.

Bakgrunn

Øvre Romerike utvikling ble etablert i 1987 som et samarbeidsorgan og regionråd for kommunene Eidsvoll, Gjerdrum, Hurdal, Nannestad, Nes og Ullensaker. Akershus fylkeskommune tiltrådte styret senere.

Regionrådet ble opprettet i medhold av kommunelovens § 27 om interkommunalt samarbeid, som eget rettssubjekt.

Etter omorganisering i 2017 ble ØRUs administrasjon erstattet av en sekretærfunksjon i 20 % stilling som ivaretar deler av denne funksjonen.

Sekretærfunksjonen skal i følge gjeldende vedtak den kommune som innehar vervet som leder av rådmannsutvalget. Dette prinsipp har vært fraveket i 2018 da Nannestad har både styreleder og sekretærfunksjon i inneværende år. Det foreslås i utkastet til nye vedtekter at den kommunen som har styrelederen også har ansvar for at sekretærordningen etableres. Dette kan ivaretas av kommunen selv eller i forståelse med en annen kommune.

Endringer i kommuneloven, som ennå ikke er trådt i kraft, innebærer blant annet at samarbeidsorganet ikke lenger kan være hjemlet i kommunelovens § 27.

Saksframlegg

Det felles samarbeidsorganet har, sammen med kommunale initiativ, lagt grunnlag for samarbeid på ulike områder som:

- Etablering av felles digital infrastruktur, systemer, forvaltning og drift knyttet til IKT
- Felles brann- og redningstjeneste
- Felles daglegevakt og helsehus for 4 av kommunene
- Felles byggetilsyn
- Felles miljørettet helsevern
- Felles Voksenopplæring for 5 av kommunene
- Felles innkjøpsamarbeid

- Felles avfallsselskap for 4 av kommunene
- Felles eierstyringssekretariat
- Faglige nettverk knyttet til helse, skole, barnehage, økonomi, personal, beredskap, IKT-sikkerhet m.v.
- Koordinert deltakelse/eierstyring i samarbeid som omfatter flere kommuner/aktører

De ulike samarbeidprosjektene har høstet ulike erfaringer i realisering av de ønskede effekter, men har samlet sett bidratt til å løfte de enkelte kommuner og regionen som helhet.

Et tilbakevendende tema har vært hvordan interkommunale samarbeidsordninger skal styres gjennom generalforsamlinger og styres samtidig med at kommunestyrene opplever å ha nødvendig informasjon om ordningene og mulighet til demokratisk påvirkning når det gjelder oppgaveløsning og økonomi.

I følge den nye kommuneloven, som for enkelte paragrafer ennå ikke er trådt i kraft, vil § 27-om interkommunalt samarbeid bortfalle. Følgelig må derfor vedtektene endres da nåværende samarbeid er hjemlet i denne paragrafen.

Den nye § 18-1 Interkommunalt politisk råd synes å være den mest aktuelle forankring av det videre samarbeid.

Lovendringen innebærer blant annet:

- Krav til at navnet på samarbeidet skal inneholde «interkommunalt politisk råd»
- Det skal være etablert et representantskap for samarbeidet
- Det skal ligge en samarbeidsavtale til grunn for samarbeidet

Kapittel 18 er gjengitt nedenfor:

Kapittel 18. Interkommunalt politisk råd

§ 18-1. Interkommunalt politisk råd

To eller flere kommuner eller fylkeskommuner kan sammen opprette et interkommunalt politisk råd. Rådet kan behandle saker som går på tvers av kommune- eller fylkesgrensene. Kommunestyrene og fylkestingene vedtar selv å opprette et slikt råd.

Et interkommunalt politisk råd kan ikke gis myndighet til å treffe enkeltvedtak. Rådet kan likevel gis myndighet til å treffe slike vedtak om interne forhold i samarbeidet og til å forvalte tilskuddsordninger.

Rådets navn skal inneholde ordene interkommunalt politisk råd.

De øvrige kapitlene i denne loven gjelder på tilsvarende måte så langt de passer for interkommunale politiske råd.

§ 18-2. Deltakeransvar

Den enkelte deltakeren i et interkommunalt politisk råd har ubegrenset økonomisk ansvar for sin andel av rådets forpliktelser. Til sammen skal andelene utgjøre rådets samlede forpliktelser.

Rådets kreditorer må først gjøre sitt krav gjeldende mot rådet. Hvis kreditor ikke får dekket kravet sitt innen 14 dager regnet fra påkrav, kan kreditor kreve den enkelte deltakeren for dennes andel av forpliktelsen. En deltaker som helt eller delvis har dekket sin andel av en fordring på rådet, kan straks kreve tilbake utlegget sitt fra rådet.

En deltaker som trer ut av rådet, fortsetter å ha økonomisk ansvar for sin andel av de forpliktelsene rådet har på det tidspunktet deltakeren trer ut. Det samme gjelder hvis rådet oppløses.

§ 18-3. Representantskap

Representantskapet er det øverste organet i et interkommunalt politisk råd. Samtlige deltakere i rådet skal være representert med minst ett medlem i representantskapet. Hvert kommunestyre eller fylkesting velger selv sine medlemmer og minst like mange varamedlemmer. Også medlemmer av kommunerådet og fylkesrådet kan velges. Hvis ikke noe annet er fastsatt i samarbeidsavtalen, velger representantskapet selv sin leder og nestleder. Det kan fastsettes i samarbeidsavtalen at vervene som leder og nestleder skal gå på omgang mellom deltakerne.

I kommuner og fylkeskommuner med parlamentarisk styreform kan kommunestyret eller fylkestinget selv fastsette at kommunerådet eller fylkesrådet skal velge kommunens eller fylkeskommunens medlemmer. Kommunerådet eller fylkesrådet kan videredelegere denne myndigheten til enkeltmedlemmer av rådet hvis ikke kommunestyret eller fylkestinget har bestemt noe annet.

Representantskapets medlemmer og varamedlemmer velges for fire år hvis ikke noe annet er fastsatt i samarbeidsavtalen. Den enkelte deltakeren kan selv når som helst ved nyvalg skifte ut de medlemmene og varamedlemmene som deltakeren selv har valgt. Nye medlemmer og varamedlemmer velges for resten av valgperioden.

Representantskapet kan selv opprette andre organer til styring av rådet. Representantskapet velger selv en leder, en nestleder og øvrige medlemmer og varamedlemmer til slike organer.

§ 18-4. Samarbeidsavtale

Når det opprettes et interkommunalt politisk råd, skal det inngås en skriftlig samarbeidsavtale mellom alle deltakerne i rådet.

De enkelte kommunestyrene og fylkestingene i alle deltakerkommunene skal selv vedta samarbeidsavtalen og avtaleendringer som gjelder noen av momentene nevnt i fjerde ledd.

Representantskapet vedtar selv endringer i de delene av samarbeidsavtalen som gjelder andre forhold enn de som er nevnt i fjerde ledd. Slike endringer vedtas med minst 2/3 av de avgitte stemmene hvis ikke noe annet er fastsatt i samarbeidsavtalen. Det kan også fastsettes i samarbeidsavtalen at slike endringer skal vedtas av kommunestyret eller fylkestinget selv i samtlige deltakerkommuner.

Samarbeidsavtalen skal fastsette

- a) rådets navn*
- b) om rådet er et eget rettssubjekt*
- c) hvor mange medlemmer den enkelte deltakeren skal ha i representantskapet*
- d) hvilke saker rådet skal kunne behandle*
- e) hvilken myndighet som er lagt til rådet*
- f) den enkelte deltakerens eierandel i rådet og ansvarsandel for rådets forpliktelser hvis ansvarsandelen avviker fra eierandelen*
- g) hvordan deltakerne kan tre ut av rådet*
- h) hvordan rådet skal oppløses, blant annet hvem som skal ha ansvaret for oppbevaringen av rådets arkiver etter at rådet er oppløst.*

Vurderinger

Samhandling mellom kommunene

Det har opp gjennom årene vært utfordringer i samarbeidet som blant annet vært knyttet til at kommunene, basert på eget innbyggertall og ressurser, har ulike forutsetninger for å kunne «stå på egne bein» ved etablering av kompleks infrastruktur og drift av store/spesialiserte organisatoriske enheter.

Valg av lokalisering av ulike funksjoner har påvirket samarbeidsviljen i de ulike kommunene. Slike kommunale «særinteresser» har gitt mindre gode tjenester, faglig og økonomisk, enn om kommunene hadde klart å bli enige om felles løsninger.

Dette gjelder særlig for tjenester som krever døgnberedskap og tilgang til kostbar teknologi/infrastruktur innen helse, beredskap og vann/avløp.

Ved framtidige lokaliseringer av felles funksjoner bør en mer prinsipiell – og omforent - vurdering ligge til grunn:

- Hvilke felles funksjoner / tjenester bør lokaliseres til regionsenteret Jessheim?
- Hvilke felles funksjoner / tjenester kan med fordel lokaliseres til en annen kommune?
- Hvilke felles funksjoner / tjenester kan lokaliseres uavhengig av geografi?

Ved avvikling av den tidligere administrative funksjon frigjøres lønnsmidler som muliggjør prosjektbasert rekruttering til å gjennomføre de prosjekter som styret vedtar. Det forutsettes at det søkes om del-finansiering av slike prosjekter fra relevante aktører.

Satsingsområder

I strategiarbeidet våren 2018 har slike satsinger blitt løftet fram:

- Felles identitetsbygging
- Felles næringsstrategi
- Kommunikasjonsstrategi
- Utfordringer og muligheter i region Viken
- Kommunikasjon og kollektivtilbud internt i regionen
- Gardermoreregionen som destinasjon
- Helse/IKT cluster
- Digitalisering

Behov for alliansebygging?

Øvre Romerike, med sine drøyt 105.000 innbyggere utgjør 8,7 % av det samlede innbyggertallet i den nye regionen.

De 10 største kommunene i Viken vil være Bærum, Drammen, Asker, Lillestrøm, Fredrikstad, Nordre Follo, Sarpsborg, Moss, Indre Østfold og Lørenskog. Disse kommunene vil ha 60 % av folketallet i Viken.

Den resterende befolkning på 40 % fordeles derved på 41 kommuner. Denne befolkningkonsentrasjonen rundt de 10 største kommunene vil gi utslag når de nye fylkespartiene skal nominere sine kandidater til politiske verv på fylkestinget og stortinget.

Øvre Romerike opplever at det kan være vanskelig å få nødvendig oppmerksomhet fra Akershus fylkeskommune og Staten når det gjelder de utfordringer kommunene på Øvre Romerike har knyttet eksempelvis til samferdsel og utdanning. Disse utfordringer kan bli forsterket når budsjettmidler skal fordeles i en region med ca. 1,2 mill. innbyggere og 51 kommuner (fra 01.01.20) som varierer i størrelse fra drøyt 1.000 innbyggere (Flå) til 125.000 innbyggere (Bærum).

Dersom hele Romerike kan samles om felles prioriteringer av saker som er viktig for regionen, vil en slik samarbeidskonstellasjon representere nærmere 300.000 innbyggere, tilsvarende ca. 24 % av innbyggertallet i region Viken, noe som eksempelvis kan balansere kommunene i aksene Bærum-Drammen som har en tilsvarende andel av befolkningen i det nye fylket.

Gardermoregionen kan også ha felles interesser med kommuner/regioner for utvikling i influensområdet for flyplassen i aksene langs E-16.

Jevnaker (ca. 6.800 innbyggere) og Lunner (ca. 9.100 innbyggere) har fått innvilget søknad om overføring fra Innlandet til Viken fylkeskommune. Per 2017 var ca. 260 bosatte i disse kommunene sysselsatt i Gardermoregionen. I tillegg kommer bedrifter som leverer varer og tjenester inn i vår region. En styrking av E-16 vil bidra til å integrere disse kommuner sterkere inn i Gardermoregionen og de vil bli omfattet av samme kollektivsystemer (#Ruter).

Sør-Odal søkte om å bli en del av Viken, men fikk avslag fra departementet. Dette indikerer at også kommuner mot Kongsvinger ser mot vår region for å finne kommuner/regioner med felles interesser, særlig knyttet til kommunikasjonsløsninger øst-vest.

Hamarregionen og Hadelandsregionen kan også være samarbeidsorganer som Gardermoregionen kan ha nytte av å være i god dialog med.

Anbefalinger

Det anbefales å videreutvikle samarbeidet gjennom Gardermoregionen interkommunalt politisk råd for sammen å kunne være en tydelig stemme når Akershus fylkeskommune blir erstattet av den nye region Viken.

Gardermoregionen bør stille seg åpen for utvidet av samarbeid med nærliggende kommuner og regioner.

Det anbefales å videreføre sekretærfunksjonen med minimum 20 % stilling for å utføre nødvendige administrative oppgaver knyttet til blant annet styremøter, konferanser og samlinger samt møter i rådmannsutvalget.

Det anbefales å velge ett til to satsingsområder som organiseres som prosjekter. Det bør søkes om ekstern finansieringsbistand.

Økonomi

Statlige krav til kvalitet og forsvarlighet i tjenesteutøvelsen og tilbudet til innbyggerne gjør at kommuner søker samarbeid om å løse oppgaver innenfor den tilgjengelige ressursramme.

Samtlige kommuner på Øvre Romerike vil – i ulik grad – være avhengig av samarbeid for å kunne imøtekomme nye statlige lovkrav og pålegg.

Felles løsninger på tunge områder vil kunne gi et fullgodt tilbud til innbyggerne til en lavere kostnad enn tilfellet vil være dersom hver enkelt kommune skal etablere slike tilbud i egen kommune.